

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา พฤติกรรมการสื่อสารกับกระบวนการ
การสังคมประกิตทางการเมือง ของประชากรในท้องที่บางชั้น เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของกลุ่มประชากรที่จะศึกษา

ในการวิจัยนี้ได้แบ่งประชากรที่จะศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามลักษณะเด่นของ
พื้นที่ กล่าวคือ แบ่งเป็นกลุ่มที่มีอาชีพทางการเกษตร และกลุ่มที่มีอาชีพทางอุตสาหกรรม
ตามพหุลักษณะ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม คือ มีการทำนา และมีการอุตสาหกรรม คือ มีโรงงาน
อุตสาหกรรมตั้งอยู่ในลักษณะนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้น ลักษณะประชากรทั้ง 2 กลุ่มจึงได้แก่

1. กลุ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรม หมายถึง ชาวนา หรือผู้ประกอบอาชีพทำนา
อันเป็นอาชีพการเกษตรซึ่งทำกันเป็นส่วนใหญ่ในท้องที่บางชั้น
2. กลุ่มประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานอยู่ใน
โรงงานอุตสาหกรรม ทั้งหมดโดยแยกตามประเภทของงานที่ทำดังนี้
 - 2.1 ใช้แรงงานอย่างเดียว เช่น แยก หาม ขนของ เป็นต้น
 - 2.2 ใช้แรงงานและมีฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างก่อสร้าง เป็นต้น
 - 2.3 ใช้ฝีมือ เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างเครื่องยนต์ เป็นต้น
 - 2.4 ใช้วิชาชีพ เช่น วิศวกร นักเคมี เป็นต้น
 - 2.5 ทำงานด้านบริหาร เช่น หัวหน้างาน หัวหน้าช่าง เป็นต้น
 - 2.6 ทำงานด้านบริการและธุรการ เช่น เสมียน ยาม นักการและพนักงานอื่น ๆ

จากลักษณะของประชากรดังกล่าว การวิจัยนี้จึงจะทำการศึกษาใน 2 ลักษณะคือ

1. ศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร และกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม รวมกันคือ ทั้งที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม
2. ศึกษาเปรียบเทียบถึงพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร และกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม กับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม

การสุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกสถานที่ศึกษาด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (purposive) ด้วยเหตุผลทั้งไกลแล้วในตอนที่ 1 (ขอบเขตของการวิจัย) ดังนั้น จึงได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 2 กลุ่ม โดยยึดอาชีพเป็นหลัก ดังนี้

1. กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือทำนา ได้สุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการทำนา โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) จากจำนวนหมู่บ้านในท้องที่บางชั้น จำนวนรวม 12 หมู่ โดยใช้กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 15 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดประมาณ 950 ครัวเรือน ได้ครัวเรือนตัวอย่าง 147 ครัวเรือน ดังปรากฏในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนตัวอย่างซึ่งเป็นผู้รับสัมภาษณ์ที่สุ่มจากครัวเรือนทั้งหมดแยกตามหมู่

หมู่ หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (ประมาณ)	จำนวนครัวเรือนที่รับสัมภาษณ์
1	80	12
2	70	11
4	85	13
5	110	17
6	85	13
7	115	17
8	130	20
9	105	17
10	90	14
11	30	5
12	50	8
รวม	950	147

เมื่อได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างแล้ว การสัมภาษณ์จะกระทำกับหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาหัวหน้าครัวเรือน หรือ บุคคลผู้มีอาวุโสรองลงมาในครัวเรือน แต่ต้องประกอบอาชีพทำนา จึงได้จำนวนผู้รับสัมภาษณ์ รวม 147 คน ตามจำนวนครัวเรือน

หมายเหตุ หมู่ที่ 3 ไม่มีผู้ประกอบอาชีพทำนา

2. กลุ่มประกอบอาชีพอุตสาหกรรม ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามวิธีการดังนี้

2.1 พิจารณาลักษณะของโรงงานทั้งหมด ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท แล้วจึงสุ่มตัวอย่างโรงงาน จากประเภทของโรงงานเหล่านั้นได้ 15 โรง คิดเป็น 1 ใน 3 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด 45 โรง ดังนี้

ก. โรงงานประกอบรถยนต์จำนวน 1 โรง ได้แก่ บริษัทลูกกล มาสคาคออุตสาหกรรมรถยนต์ จากจำนวนโรงงานประเภทนี้ทั้งหมด 3 โรง

ข. โรงงานผลิตอุปกรณ์เครื่องยนต์ จำนวน 3 โรง จากจำนวน ทั้งหมด 9 โรง ได้แก่ บริษัทไทยอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทอูมิบิสตันแมนูแฟคเจอร์ริง และบริษัทสยาม-เทคนิคอุตสาหกรรม

ค. โรงงานผลิตสีและเคมีภัณฑ์ จำนวน 3 โรง จากจำนวนทั้งหมด 9 โรง ได้แก่ บริษัทสีโน้เซ็ม บริษัทโคโยอิงค์ และบริษัทแอคทีฟส์

ง. โรงงานผลิตอาหารและยา จำนวน 2 โรงจากทั้งหมด 7 โรง ได้แก่ บริษัทสยามรวมมิตร และบริษัทวันไทยอุตสาหกรรมอาหาร

จ. โรงงานผลิตวัสดุก่อสร้างและเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 3 โรงจาก ทั้งหมด 9 โรง ได้แก่ บริษัทแสงทิพย์ บริษัทเมททีเรียลอินคัสเตรียลส์เวลอปเมนต์ และบริษัท สยามชานีเฟอร์นิเจอร์

ฉ. โรงงานทำเซรามิกจำนวน 1 โรง จากจำนวนทั้งหมด 4 โรง คือ บริษัท เอ็ม.พี. เซรามิก

ช. โรงงานอื่น ๆ จำนวน 2 โรง จากจำนวน 5 โรง ได้แก่ บริษัทสหุญ เนียน และ บริษัทหุญ เนียนไฟโอเนียร์

2.2 สุ่มจำนวนผู้รับสัมภาษณ์ จากจำนวนผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงงานที่ได้จากการสุ่มข้างต้นนี้ โดยใช้วิธีการรอลง 9 ของจำนวนคนงานทั้งหมดของแต่ละโรงงาน และคัดเลือกเฉพาะผู้ซึ่งมีที่อยู่อาศัยในบริเวณอาคารที่พักของนิคมอุตสาหกรรม หรือที่มีบ้านเรือนอยู่ในห้องที่บางชั้นเท่านั้น ซึ่งได้จำนวนตัวแทนประชากร เป็นผู้รับสัมภาษณ์ รวม 148 คน ดังปรากฏอยู่ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนผู้รับสัมภาระที่ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม ที่ลุ่มจากโรงงาน
ต่าง ๆ 1

รายชื่อโรงงานและประเภท	จำนวนพนักงานทั้งหมด	จำนวนผู้รับสัมภาระ
<u>โรงงานประกอบรถยนต์</u>		
บริษัทโตโยต้าอุตสาหกรรมรถยนต์	110	10
<u>โรงงานผลิตอุปกรณ์เครื่องยนต์</u>		
1. บริษัทไทยอีเล็คโทรนิค	136	13
2. บริษัทซูมิบิสตันแมนแฟคเจอร์ริง	45	5
3. บริษัทสยามเทคนิคอุตสาหกรรม	100	100
<u>โรงงานผลิตสีและเคมีภัณฑ์</u>		
1. บริษัทโนวเข้ม	18	2
2. บริษัทโตโยอิงค์	20	2
3. บริษัทแอสซีเตค	40	4
<u>โรงงานผลิตอาหารและยา</u>		
1. บริษัทสยามรวมมิตร	110	10
2. บริษัทวันไทยอุตสาหกรรมอาหาร	114	10

หมายเหตุ โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดที่ทำการสุ่มตัวอย่าง รวม 45 โรง จากที่มีจริง 52 โรง ทั้งนี้เพราะในขณะทำการวิจัย (กพ.2523) โรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมบางชันมีพนักงานประจำโรงงานเพียง 4-5 โรงเท่านั้น

รายชื่อโรงงานและประเภท	จำนวนพนักงานทั้งหมด	จำนวนผู้รับสัมภาษณ์
<u>โรงงานผลิตวัสดุก่อสร้างและเฟอร์นิเจอร์</u>		
1. บริษัทแสงทิพย์	100	8
2. บริษัทแม่ที่เรียลอินคัสเตรียลา	152	10
3. บริษัทสยามธานีเฟอร์นิเจอร์	315	30
<u>โรงงานทำเซรามิค</u>		
บริษัท เอ็ม.พี. เซรามิค	100	10
<u>โรงงานอื่น ๆ</u>		
1. บริษัทสทยูเนี่ยน	121	10
2. บริษัทยูเนี่ยนไฟโอเนียร์	146	14
รวม	1,627	148

การสำรวจภาคสนาม

กระทำการสำรวจภาคสนามโดยนิสิตชั้นปีที่ 2 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 22 คน เป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือและผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กรอกข้อมูลด้วยตนเอง ก่อนออกสำรวจได้มีการอบรมและซักซ้อมผู้สัมภาษณ์ให้เข้าใจแบบสอบถามเสียก่อน และในระหว่างการเก็บข้อมูลแต่ละวันยังได้ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว เพื่อหาข้อผิดพลาดโดยการสุ่มประมาณร้อยละ 20 ของแต่ละวันด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เขารวมสัมภาษณ์และควบคุมการทำงานในสนามของพนักงานสัมภาษณ์ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงลักษณะทั่วไปของท้องที่และประชากร เพื่อประโยชน์ในการศึกษาอย่างละเอียด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่นำมาศึกษาในการวิจัยนี้ มีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ พฤติกรรม การสื่อสาร (Communication Behavior) ซึ่งแบ่งออกเป็น

- 1.1 การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure)
- 1.2 การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)
- 1.3 การสื่อสารภายในครอบครัว (Family Communication)
- 1.4 การสื่อสารในกลุ่มเพื่อน (Peer Groups Communication)
- 1.5 การสื่อสารในกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม (Occupational and Social groups Communication)

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ กระบวนการสังคม ทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งแบ่งออกเป็นตัวแปรย่อย หรือตัวแปรปฏิบัติการ ดังนี้

- 2.1 ทักษะทางการเมือง (Political Attitudes)
- 2.2 ความรู้เรื่องการเมือง (Political Knowledges)
- 2.3 ความสนใจทางการเมือง (Political Interest)
- 2.4 การเข้าร่วมทางการเมือง (Political Participation)
- 2.5 ความรู้สึกแยกตนเองจากการเมือง (Political Alienation)

3. ตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งนำมาวัดศึกษาคงมี คือ

- 3.1 ตัวแปรประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร และขนาดของครอบครัว
- 3.2 ตัวแปรทางค่านิยมเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
- 3.3 ตัวแปรทางค่านิยมสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพของบิดา ความเคร่งในศาสนา แนวโน้มของครอบครัวแบบ ~~Concept~~-Oriented และแบบ Concept Oriented

3.4 ทัวแปรลักษณะความเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

3.5 ทัวแปรทางด้านการมีประสบการณ์ในเหตุการณ์ทางการเมือง

สำหรับรายละเอียดของทัวแปรปฏิบัติการตามขอบเขตของทัวแปรที่กล่าวถึงทั้งหมดนั้น จะกล่าวถึงในหัวข้อเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

เครื่องมือการวิจัย

ใช้แบบสอบถามซึ่งได้มีการกำหนดรูปแบบให้เป็น Pre-coded และ Pre-formatted Questionnaires แบ่งออกเป็น 7 ตอนด้วยกัน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตอนที่ 3 เป็นเรื่องของพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร การเปิดรับสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลทั่วไป ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารภายในครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มทางอาชีพและกลุ่มทางสังคม ซึ่งเป็นในเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมือง ตอนที่ 5 เป็นเรื่องของลักษณะความเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็น และตอนที่ 6 เป็นเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ในเหตุการณ์ทางการเมือง ตอนที่ 7 เป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการสังคมประภิตทางการเมือง คำถามในแต่ละตอนจะเป็นการวัดทัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้เป็นปัจจัยในการศึกษา ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

1. คำถามที่ใช้วัดประชากร ได้แก่
 - 1.1 เพศ อยู่ในตอนที่ 1 ข้อ 101
 - 1.2 อายุ อยู่ในตอนที่ 1 ข้อ 102
 - 1.3 สถานภาพการสมรส อยู่ในตอนที่ 1 ข้อ 103
 - 1.4 จำนวนบุตร อยู่ในตอนที่ ข้อ 104

2. คำถามที่ใช้วัดปัจจัยทางสถานเศรษฐกิจ ไคแก

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Status) อยู่ใน
ตอนที่ 2 ข้อ 201 ถึง ข้อ 210

คำถามข้อ 204-206 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของที่อยู่อาศัยได้นำมาจาก
แบบสอบถามโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ คำถาม
ข้อ 207-209 ได้คัดแปลงจากแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างประเทศ
เรื่อง การสมรสและภาวะเจริญพันธุ์ การศึกษาจากประวัติชีวิต สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล และแบบสอบถามโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย สำนักงาน
สถิติแห่งชาติ แล้วนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยได้รับความเห็น
ชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนั้น คำถามในส่วนนี้จึงเป็นคำถามเกี่ยวกับเครื่องใช้
ภายในบ้าน ทั้งที่ใช้ไฟฟ้าและไม่ใช้ไฟฟ้า

3. คำถามที่ใช้วัดปัจจัยทางสถานสังคม ไคแก

3.1 อาชีพของบิดา อยู่ในตอนที่ 1 ข้อ 106

3.2 ระดับการศึกษา อยู่ในตอนที่ 1 ข้อ 107 โดยใช้วิธีการวัดจากจำนวน

ปีที่ศึกษาในสถาบันการศึกษา

3.3 การนับถือศาสนาและความเคร่งในศาสนา อยู่ในตอนที่ 1 ข้อ 108

ถึงข้อ 114

สำหรับคำถามที่ใช้วัดความเคร่งศาสนาในข้อ 110, 113 และ 114 ได้ดัด
แปลงมาจาก แบบสอบถามของ Alex Inkeles¹ และ Religiosity Scales

¹Alex Inkeles and David Horton Smith, Becoming
Modern: Individual change in Six Developing Countries,
2nd.ed., (Cambridge, Massachusetts: Harvard University
Press, 1976.), p.

ของ Faulkner และ De Jong¹ โดยวัดในส่วนที่เกี่ยวกับความเชื่อถือในหลักศาสนา (Ideological Scale) และความบ่อยครั้งในการทำพิธีทางศาสนา ตลอดจนความคิดเห็นหรือทัศนคติที่มีต่อคนที่ไม่นับถือศาสนา โดยนำมาปรับใหม่เนื้อหาที่ใช้วัดความเคร่งศาสนาของบุคคลที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม

3.4 คำถามที่ใช้วัดแนวโน้มนิยมรูปแบบของครอบครัว อยู่ในตอนที่ 2 ข้อ 211 ถึงข้อ 220 เป็นคำถามที่ดัดแปลงมาจาก แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาแบบแผนของการสื่อสารภายในครอบครัว (Family Communication Patterns)² เพื่อพิจารณาว่า ครอบครัวนั้น ๆ จะมีลักษณะเป็นแบบ Socio-Oriented ซึ่งหมายถึง ครอบครัวที่มีการอบรมสั่งสอนโดยเน้นให้ความสำคัญของความกลมเกลียว คล้อยตามกันมากกว่าทางแสดงออกซึ่งความคิดเห็นโต้แย้งกันในเรื่องต่าง ๆ หรือ มีลักษณะแบบ Concept-Oriented ซึ่งหมายถึง ครอบครัวที่มีการอบรมสั่งสอนโดยเห็นความสำคัญในการให้มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นโต้แย้งกันในเรื่องต่าง ๆ ใด โดยไม่ต้องคำนึงถึงความกลมเกลียวคล้อยตามกันภายในครอบครัว แต่เกณฑ์การวัดในการวิจัยครั้งนี้ ยังไม่ได้กระทำโดยครบถ้วนตามกระบวนการ เพราะวัดผู้รับสัมภาษณ์ในฐานะที่เป็นผู้รับการอบรมสั่งสอนในครอบครัวเพียงฝ่ายเดียว มิได้วัดผู้ที่กระทำการอบรมสั่งสอนด้วย ดังนั้นผลที่ได้จากการวัดเพียงครึ่งกระบวนการ จึงสรุปได้แต่เพียงว่า ผู้รับสัมภาษณ์ เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากครอบครัวที่ แนวโน้มนิยมเป็นแบบ Socio-

¹John P. Robinson and Phillip R. Shaver, (eds), Measures of Psychological Attitudes, (Michigan: Institute for Social Research, The University of Michigan, 1973), pp. 564-569.

²H.S. Esware, Family Communication Patterns and Attitude Change: An Interpersonal Approach to the Study of Social Influence, (University Printing Press, Mysore, University of Mysore, 1974), pp. 86-87.

Orientation หรือแนวโน้มนิยมแบบ Concept-Orientation เท่านั้น สำหรับ คำถามที่ใช้วัดแนวโน้มนิยมครอบครัวแบบ Socio-Orientation อยู่ในข้อที่ 211-215 และแบบ Concept-Orientation อยู่ในข้อที่ 216-220

4. คำถามที่ใช้วัดปัจจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ในส่วนนี้ได้แบ่งลักษณะคำถามออกเป็น การวัดตัวแปรย่อยหรือตัวแปรปฏิบัติการ รวม 5 ประเภทด้วยกัน

4.1 การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) อยู่ในตอนที่ 3 ตั้งแต่ข้อ 301 ถึงข้อ 325 โดยแบ่งออกเป็น การเปิดรับสื่อ 3 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ อยู่ในข้อ 301 ถึง 308 วิทยุอยู่ในข้อ 309 ถึงข้อ 317 และโทรทัศน์อยู่ในข้อ 318 ถึงข้อ 325 เนื้อหาของคำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับการ เปิดรับคอลัมน์หรือรายการที่มีอยู่ตามสื่อต่าง ๆ ทั้งกล่าวรวมไปถึงสาเหตุที่ไม่เปิดรับ ความบ่อยครั้งในการเปิดรับ เวลาที่เปิดรับ ระยะเวลาที่เปิดรับ และความเชื่อต่อแต่ละสื่อ คำถามส่วนนี้เกี่ยวกับการ เปิดรับรายการ หรือ คอลัมน์ใดที่คิดเปลี่ยนแปลง จาก แบบสอบถามของ เสรี วงศ์มณฑา¹ และ Daniel Lerner²

4.2 การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคลทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะเจาะจงว่า เป็นบุคคลใดหรือ กลุ่มใดแน่นอน อยู่ในตอนที่ 3 ข้อ 326 ถึงข้อ 329 เนื้อหาของคำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ความรู้และข่าวสารบ้านเมือง คำถามในส่วนนี้ได้ดัดแปลงมาจาก เสรี วงศ์มณฑา

Seri Wongmonta, Psychological and Sociological Factors, Need for Orientation, and Political Communication Behavior among Thai University Students: A case Study of use and gratifications, pp. 212-223.

² Daniel Lerner, The Passing of Traditional Society, pp. 415-430.

4.3 การสื่อสารภายในครอบครัว (Family Communication) อยู่ในตอนที่ 4 ข้อ 401 ถึงข้อ 403 เนื้อหาของคำถามเป็นเรื่องความบ่อยครั้งในการสนทนาเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล ความเป็นอยู่ของประชาชน สถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนชาวต่างประเทศ คำถามในตอนนี้ได้ดัดแปลงจาก เสรี วงศ์มณฑา เช่นเดียวกัน

4.4 การสื่อสารภายในกลุ่มเพื่อน (Peer Group Communication) อยู่ในตอนที่ 4 ข้อ 404 ถึง 406 เนื้อหาของคำถามเกี่ยวกับความบ่อยครั้งในการสนทนาเรื่องเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล ความเป็นอยู่ของประชาชน สถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนชาวต่างประเทศ ซึ่งดัดแปลงจาก เสรี วงศ์มณฑา

4.5 การสื่อสารภายในกลุ่มอาชีพและกลุ่มทางสังคม (Occupational และ Social Groups Communication) อยู่ในตอนที่ 4 ข้อ 407-423 โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ คือ กลุ่มเกษตรกร อยู่ในข้อที่ 409 ถึง 411 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร อยู่ในข้อ 412 ถึง ข้อ 414 กลุ่มสหภาพแรงงานอยู่ในข้อ 415 ถึงข้อ 417 กลุ่มชลประทานราษฎร อยู่ในข้อ 418-420 และกลุ่มลูกเสือชาวบ้านอยู่ในข้อ 421-423 เนื้อหาของคำถามเป็นเช่นเดียวกับการสื่อสารภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ซึ่งดัดแปลงจาก เสรี วงศ์มณฑา

5. คำถามที่ใช้วัดลักษณะความเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็น อยู่ในตอนที่ 5 ข้อ 501 ถึง 508 ลักษณะเนื้อหาของคำถามเป็นการใช้วัด ลักษณะของผู้รับสัมภาษณ์ว่าจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลอื่นให้เป็นไปในทางที่ตนต้องการหรือไม่เพียงใด โดยใช้วิธีการวัดแบบให้ผู้รับสัมภาษณ์ระบุตนเองว่าเป็นผู้นำความคิดเห็นหรือไม่ (Self-Designating Opinion Leadership) ซึ่งคำถามในส่วนนี้ ดัดแปลงมา

¹ ปรากฏละเอียดใน Everett M. Rogers, "Opinion Leadership and the Flow of Communication, Modernization among Peasants, p.224.

จากแบบสอบถามของ Rogers ใน Opinion Leadership Scale ในเรื่อง Diffusion of Innovations ดังปรากฏในข้อ 501-506 และ จาก Lazarsfeld, Berelson และ Gaudet ใน The People's Choices² ดังปรากฏในข้อ 507-508

6. คำถามที่ใช้วัดการมีประสบการณ์ในเหตุการณ์ทางการเมือง (Political Events) อยู่ในตอนที่ 6 ข้อที่ 601 ถึงข้อ 603 ลักษณะคำถามเป็นไปเพื่อต้องการทราบประสบการณ์ ในเหตุการณ์ทางการเมืองของผู้รับสัมภาษณ์ คือ เหตุการณ์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศเมื่อเดือนเมษายน 2522 คำถามในส่วนนี้โครงสร้างขึ้น แล้วพิจารณาาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำออกไปทดสอบก่อนใช้จริง

7. คำถามที่ใช้วัดกระบวนการสังคมปริทัศน์ทางการเมือง (Political Socialization) อยู่ในตอนที่ 7 ข้อที่ 701 ถึงข้อที่ 728 เป็นการวัด การเรียนรู้ทางการเมือง (Political Learning) ที่เกิดจากการได้รับการอบรมให้เรียนรู้ทางการเมือง (Political Orientation) ในกระบวนการสังคมปริทัศน์ ซึ่งแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในรูปของตัวแปรย่อยที่ใช้วัด คือ

7.1 ทัศนคติทางการเมือง (Political Attitudes) เป็นเกณฑ์การวัดทัศนคติทางการเมืองของบุคคลที่มีต่อระบบประชาธิปไตย คำถามอยู่ในข้อ 701 ถึง 707 ซึ่งเนื้อหาเป็นการวัดความคิดเห็นที่มีต่อหลักการของประชาธิปไตย เช่น การมีความสำนึกต่อบทบาทของประชาชนในทางการเมือง การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเสียงข้างมาก ความสำคัญ

1

ดู E.M. Roger, Diffusion of Innovation (New York, the Free Press, 1962).

2

ดู P. Lazarsfeld, B. Barclson and H. Gaudet, The People's People's Choices (New York: Columbia University Press, 1944), pp. 50-51.

ของประชาชนในฐานะพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ตลอดจนรูปแบบของผู้นำทางการเมืองหรือรัฐบาล โดยคัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ ชลอ ไบเจริญ¹ ในเรื่อง ความคิดเห็นทางการเมืองของผู้นำเยาวชนชนบท

7.2 ความรู้ทางการเมือง(Political Knowledges) เป็นเกณฑ์การวัด การมีความรู้เรื่องการเมืองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงความรู้ในข้อเท็จจริง (Facts) ของการปกครองแบบประชาธิปไตย คำถามอยู่ในข้อ 708 ถึงข้อ 713 ซึ่งเนื้อหาเป็นการวัดความรู้ในหลักการของประชาธิปไตย ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การมีรัฐสภา กฎหมายรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร สิทธิของประชาชนในระบอบและเรื่องของรัฐบาล สำหรับในข้อหลังสุด (713) เป็นการวัดถึงความรู้เรื่องเหตุการณ์สำคัญที่เป็นปัญหาทางการเมือง ในระยะปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่รู้กันทั่วไป คำถามตอนนี้ได้สร้างขึ้นโดยพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปทดสอบหาคำอ่านจำแนกและระดับความยากง่าย ที่เหมาะสมกับประชาชน

7.3 ความสนใจทางการเมือง(Political Interest) เป็นการวัดความสนใจที่วัดเรื่องต่าง ๆ ทางการเมืองของผู้รับสัมภาษณ์ อันเป็นลักษณะหนึ่งของประชาชน ที่ควรจะมีในสังคมที่ถือเอาแนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงออกในรูปของการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลาที่มีเหตุการณ์

¹ ชลอ ไบเจริญ, "ความคิดเห็นทางการเมืองของผู้นำเยาวชนชนบท". วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, แผนกวิชาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

² สุภาพ วากเขียน, "การวัดและประเมินผลการศึกษา" (คำบรรยายตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

ทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งหรือไม่ทำตาม คำถามอยู่ในตอนที่ 7 ข้อ 720 ถึงข้อ 722 สำหรับคำถามใดที่คัดแปลงมาจาก Political Interest Item ซึ่งรวบรวมโดย Robinson, Rusk และ Head¹

7.4 การเข้าร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นเกณฑ์การวัดพฤติกรรมทางการเมืองที่แสดงออกให้เห็นได้ และเป็นลักษณะที่สำคัญในองค์ประกอบของแนวความคิดแบบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงในรูปของ การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในเรื่องการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การหาเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นอาทิ คำถามในส่วนนี้อยู่ในตอนที่ 7 ข้อ 714 ถึง 719 สำหรับการสร้างคำถามใดที่คัดแปลงจาก Political Activity Index ของ Woodward และ Roper²

7.5 ความรู้สึกของคนเขาเมือง

เป็นเกณฑ์การวัดโลกทัศน์ทางการเมืองของบุคคล ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเชิงลบต่อแนวความคิดประชาธิปไตย อันแสดงออกในรูปของความรู้สึก 2 ประการของบุคคล คือ ความรู้สึกว่าการเมืองมิได้ให้ประโยชน์ใด ๆ ต่อคน (Political Incapability or Futility) และความไม่พึงพอใจหรือความรู้สึกในทางไม่ได้ต่อการเมือง (Discontentment or cynicism with Politics) ซึ่งการวัดความรู้สึกในประการแรกนั้นอยู่ในคำถามตอนที่ 7 ข้อ 723 ถึง 725 และเกณฑ์การวัดความรู้สึกในประการหลังอยู่ในคำถามตอนที่ 7 ข้อ 726 ถึงข้อ 728 การสร้างคำถามในส่วนนี้คัดแปลงมาจาก Political Aliena-

¹ John.P.Robinson, Jerold G.Rusk and Kendra B. Head (eds), Measures of Political Attitudes (Michigan: Institute for Social Research, The University of Michigan, 1969), pp. 624-625.

² Robinson, Rusk and Head (eds), Measures of Political Attitudes, pp. 431-433.

tion Scale ของ Olsen¹

ความเชื่อถือใจของเครื่องมือ

ได้มีการทดสอบ Internal Consistency ของตัวแปรที่จัดทำเป็น Scale เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือใจ (Reliability) ของแบบสอบถาม² และได้มีการทำแบบสอบถามที่ออกแบบเสร็จเรียบร้อยแล้วทำการทดสอบก่อนใช้จริง (Pre-test) ในพื้นที่ที่มีสภาพคล้ายคลึงกับท้องถิ่นบางพื้นที่คือ เขตวังสฤษดิ์ กรุงเทพมหานคร โดยทำการทดลองสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่มีลักษณะแบบเดียวกัน คือ เป็นผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ 15 ราย และผู้ประกอบการอาชีพอุตสาหกรรม 15 ราย รวม 30 ราย และได้นำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วจึงนำไปใช้สัมภาษณ์จริงต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน³

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นแบบ Likert Scale⁴ ได้แก่ ตัวแปรที่ใช้วัดความเคร่งในศาสนา ตัวแปรพฤติกรรมการสื่อสาร ตัวแปรเกี่ยวกับกระบวนการสังคมประเภทกิจการเมือง (ยกเว้นเรื่อง

1

John P. Robinson and Phillip R. Shaver (eds),

Measures of Social Psychological Attitudes, pp. 181-183.

2

ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3

คู่มือระเบียบวิธีวิจัยแบบสอบถาม ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4

Karl F. Schuessler, Social Research Methods, Institute of Public Administrative, T.U. Bangkok, Thailand, 1964, p. 52.

ความเกี่ยวข้องกับการเมือง) ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ เมื่อรวมคะแนนคำถาม (Items) ของแต่ละเรื่องแล้วจะแยกออกเป็นกลุ่ม (Index) ตามระดับคะแนน คือ คะแนนสูง กลาง และต่ำ ซึ่งหมายถึงระดับของพฤติกรรมในเรื่องนั้น ๆ ของบุคคล

ตัวอย่างการให้คะแนนแบบ Likert Scale ได้แก่

ตัวอย่างการให้คะแนนเรื่องความเคร่งศาสนา

คำถาม จากข้อความที่ว่า "คนไม่นับถือศาสนาใดเลย ก็จะเป็นคนดีได้"
ท่านมีความเห็นต่อข้อความดังกล่าวอย่างไร

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
ไม่เห็นด้วย	4
เฉย ๆ	3
เห็นด้วย	2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

ตัวอย่างการให้คะแนนพฤติกรรมการสูบบุหรี่

คำถาม การฟังวิทยุรายการข่าวภายในประเทศ

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
ฟังประจำ	5
ฟังบ่อย	4
ฟังบ้างแต่ไม่บ่อย	3
ฟังน้อยมาก	2
ไม่ฟังเลย	1

ตัวอย่างการให้คะแนนทัศนคติทางการเมือง

คำถาม ท่านเห็นควยหรือไม่ว่า ปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ นั้น ต้องตัดสินใจเสี่ยงข้างมาก
เท่านั้น

คำตอบ

	<u>คะแนน</u>
เห็นควยอย่างมาก	5
เห็นควย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่ค่อยเห็นควย	2
ไม่เห็นควยเลย	1

ตัวอย่างการให้คะแนนความสนใจทางการเมือง

คำถาม โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ถ้าไม่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ซึ่งไม่มีการหาเสียง ท่านจะติดตามข่าวคราวทางการเมืองบ้างหรือไม่

คำตอบ

	<u>คะแนน</u>
ติดตามตลอดเวลา	5
ติดตามเกือบตลอดเวลา	4
ติดตามบ้างไม่ติดตามบ้าง	3
ไม่ค่อยได้ติดตามนัก	2
ไม่คอยติดตามเลย	1

ตัวอย่างการให้คะแนนการเข้าร่วมทางการเมือง

คำถาม ท่านเคยมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของท่านในเรื่องที่ท่านสนใจ และอยากให้รัฐบาลหรือทางราชการทำ โดยการเขียนจดหมายหรือการพูดคุยกับบุคคลต่อไปนี้ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ยุติราชการอื่น ๆ สมาชิกสหภาพแรงงาน หรือหนังสือพิมพ์ หรือไม่เพียงใด

คำตอบ

	<u>คะแนน</u>
เคยมากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	5
เคย 3 ครั้ง	4
เคย 2 ครั้ง	3
เคย 1 ครั้ง	2
ไม่เคยเลย	1

ตัวอย่างการให้คะแนนความรู้สึกดีใจจากการเมือง

คำถาม ท่านเห็นควยหรือไม่ว่า ทางราชการ ไม่ค่อยสนใจว่าประชาชนอย่างท่านจะมีความคิดอย่างไร

คำตอบ

	<u>คะแนน</u>
เห็นควยอย่างมาก	5
เห็นควย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่ค่อยเห็นควย	2
ไม่เห็นควยเลย	1

ตัวอย่างการให้คะแนนแนวโน้มในรูปแบบของครอบครัว

คำถาม พ่อแม่ของท่านเคยอบรมสั่งสอนท่านว่า "ความคิดเห็นของพ่อแม่ย่อมถูกต้องเสมอ ลูก ๆ
ไม่ควรโต้แย้ง" หรือไม่

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
เคยบ่อย ๆ	4
บางครั้งบางคราว	3
นาน ๆ ครั้ง	2
ไม่เคยเลย	1

ตัวอย่างการให้คะแนนการมีประสบการณ์ในเหตุการณ์ทางการเมือง

คำถาม ในการเลือกตั้งทั่วประเทศเมื่อคราวที่แล้ว (เดือนเมษายน 2522) ท่านได้ไปร่วมฟัง
การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง กี่ครั้ง

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
3 ครั้งขึ้นไป	3
2 ครั้ง	2
1 ครั้ง	1

นอกจากนี้แล้ว ในส่วนที่เกี่ยวกับการวิจัยทางด้านความรู้ เกี่ยวกับการเมือง
ลักษณะความเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้ใช้เกณฑ์
การวัดแบบอื่น เช่น

การวัดความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเมือง ใช้วิธีให้คะแนนเฉพาะคำตอบที่ผู้รับสัมภาษณ์
ตอบได้ถูกต้อง แล้วรวมคะแนนเข้าด้วยกัน ซึ่งในแต่ละคำถาม (Item) จะมีระดับคะแนนตั้งแต่
0-5 เมื่อรวมแต่ละ Item ในเรื่องแล้วจึงนำมาแยกกลุ่ม (Index) เป็น 3 ระดับ
คือ สูง กลาง ต่ำ ซึ่งหมายถึงระดับความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเมืองของผู้รับสัมภาษณ์นั่นเอง

ตัวอย่างการให้คะแนนความรู้เรื่องเกี่ยวกับการเมือง

คำถาม ท่านเข้าใจว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตย จะต้อง

คำตอบ 1.

1. มีรัฐธรรมนูญ
2. มีการประชุมรัฐสภาเพื่อพิจารณาออกกฎหมาย
3. มีรัฐบาลมาจากการปฏิบัติ
4. มีนายกรัฐมนตรีที่เป็นทหาร
5. มีพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด
ในการปกครองแผ่นดิน

ใช้	ไม่ใช้	ไม่ทราบ	ให้คะแนน
✓			1
✓			1
	✓		1
✓			0
		✓	0

การวัดลักษณะความเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็น ใช้วิธีการให้คะแนนผู้ที่ให้คำตอบ
ที่แสดงว่าตนเอง (Self-Designating) เป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็น แล้วรวม
คะแนนแต่ละ Item เข้าด้วยกัน แล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ผู้ที่มีคะแนนมากเกินครึ่งขึ้นไปจะ
จัดอยู่ในกลุ่มที่มีลักษณะเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็นในระดับสูง นอกนั้นก็อยู่ในระดับต่ำดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการให้คะแนนลักษณะความเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็น

คำถาม เมื่อมีเหตุการณ์ใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นในเขตบางชั้น เช่น มีการเลือกตั้ง หรือมีการ เปิดโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ เป็นต้น ท่านมักจะเป็นผู้เล้าถึงเรื่องนั้น ๆ ให้เพื่อน ๆ ฟังหรือไม่

คำตอบ

	<u>คะแนน</u>
1. เล่า	1
2. ไม่เล่า	0
3. ไม่ระบุ	0

ส่วนการวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม นั้น ได้ใช้เกณฑ์การให้คะแนน สิ่งที่ใช้วัด ได้แก่ รายได้ ลักษณะของที่อยู่อาศัย อสังหาริมทรัพย์ สงหาริมทรัพย์ และการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม โดยการกำหนดคะแนนของสิ่งที่ใช้วัด มากน้อยต่างกันไปตามลำดับความสำคัญแล้วจึงนำมารวมคะแนน ให้เป็น Index การวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ เช่นเดียวกัน คือ สูง กลาง และต่ำ

ดังตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนน ต่อไปนี้

ตัวอย่างการให้คะแนนชนิดของพินบ้าน มี 5 ระดับ

1. ดิน
2. ซีเมนต์
3. กระเบื้องยาง
4. ไม้
5. ไม้ปาเก้, หินขัด, กระเบื้อง

การให้คะแนนสังหาริมทรัพย์ ใช่วิธีคิดคะแนนตามจำนวนสิ่งของที่ผู้รับสัมภาษณ์มีอยู่ ซึ่งได้นำมาจากหลักเกณฑ์การแบ่งชั้นทางสังคม ของ บุญมา นครินทร์ ดังตัวอย่างการให้คะแนนต่อไปนี้

ตัวอย่างการให้คะแนนสังหาริมทรัพย์

<u>คำตอบ</u>		<u>คะแนน</u>
ไม่มีอะไรเลย	=	0
มี 1 สิ่ง	=	1
มี 2 สิ่ง	=	2
มี 3 สิ่ง	=	3
มี 4 สิ่ง	=	4
มี 5 สิ่งขึ้นไป	=	5

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ก็ใช้เกณฑ์การให้คะแนนเช่นเดียวกับสังหาริมทรัพย์ คือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญมา นครินทร์, "การจัดลำดับชั้นทางสังคม: การศึกษาหมู่บ้านขยาย อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

ตัวอย่างการให้คะแนนการ เป็นสมาชิกกลุ่ม

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย	= 0
เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม	= 1
เป็นสมาชิก 2 กลุ่ม	= 2
เป็นสมาชิก 3 กลุ่ม	= 3
เป็นสมาชิก 4 กลุ่ม	= 4
เป็นสมาชิก 5 กลุ่มขึ้นไป	= 5

กรรมวิธีทางข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากสนาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องในขณะดำเนินการแต่ละวันแล้ว จึงรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่อยู่ในแบบสอบถามมาดำเนินการต่อไปดังนี้

1. ทำการลงรหัส (Coding) คือ การเปลี่ยนสภาพข้อมูลให้อยู่ในสัญลักษณ์ที่เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านได้ และในขณะเดียวกันก็ทำบรรณารักษณัติ (Manual Editing) พร้อมกันไปโดยอาศัย Data Description Sheet
2. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ไปเจาะบัตรคอมพิวเตอร์และตรวจสอบบัตรด้วย เครื่องมือตรวจสอบบัตร
3. ทำการตรวจแก้ข้อมูลด้วยโปรแกรม (Machine Editing) โดยใช้โปรแกรม VS-Edit เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด
4. นำบัตรข้อมูลทั้งหมดไปบันทึกถายข้อมูลลงเทปคอมพิวเตอร์ โดยใช้ Utility Program แล้วตรวจสอบด้วย Machine Edit อีกครั้ง เพื่อให้ข้อมูลพร้อมที่จะทำการประมวลผลได้

5. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผลข้อมูลและจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ
6. แปลความหมายข้อมูลที่ประมวลผลเรียบร้อยแล้ว เพื่อจัดทำรายงานผลการวิจัย และสรุปผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล¹

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัยนั้น ได้ใช้ระเบียบวิธีทางสถิติ ดังนี้

1. การใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequencies) โดยระบุค่าของข้อมูลเป็นร้อยละ (Percentage)
2. การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวที่นำมาศึกษา
3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่ออธิบายสรุปค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวกับตัวแปรตาม

¹ คูณาคณนวก ก. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล